

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора АРІСТОВОЇ Наталії Олександрівни
про дисертацію Василюшиної Наталії Максимівни «Теоретичні і методичні
засади крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму України
та Туреччини в умовах євроінтеграційних процесів», подану до
спеціалізованої вченої ради Д 26.062.15 у Національному авіаційному
університеті на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Ступінь актуальності обраної теми

У сучасних умовах розвитку глобалізаційних процесів, складної політичної та економічної ситуації в Україні, які стримують розвиток туристичної індустрії, актуалізується проблема вдосконалення професійної підготовки фахівців сфери туризму, здатних і готових здійснювати ефективну міжкультурну взаємодію з представниками різних культур, здобувати та сприймати нові знання про іншу культурну діяльність на основі розуміння та дотримання визначених у сучасному світовому суспільстві правил і норм, що покладені в основу міжнародного етикету спілкування. Сучасні вимоги, які ставляться перед фахівцями туристичної галузі з боку роботодавців і споживачів туристичних послуг зумовлені високою конкуренцією на світовому та вітчизняному ринку праці. Зважаючи на це, професійну підготовку фахівців цієї галузі має бути спрямовано на забезпечення високого рівня їхньої теоретичної і практичної підготовки, готовності до здійснення професійної, а також комунікативної взаємодії зі споживачами туристичних послуг. У свою чергу, підвищення рівня професійної підготовки працівників туристичної сфери до комунікативної взаємодії з представниками різних соціумів значним чином залежить від якості їхньої підготовки до крос-культурного спілкування.

Фундаментальна туристична освіта в Україні є відносно новою сферою освіти, тому врахування позитивного досвіду крос-культурної підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі, яка здійснюється в закладах вищої освіти інших європейських країн загалом, а також упровадження конструктивних ідей крос-культурної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму в Туреччині зокрема може ефективно вплинути на підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму в Україні, забезпечити її інтеграцію в європейський освітній простір і конкурентоспроможність українських фахівців на світовому ринку праці. Зважаючи на викладене вище, вважаємо, що дослідження Василюшиної Наталії Максимівни «Теоретичні і методичні засади крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму України та Туреччини в умовах євроінтеграційних процесів» є актуальним і своєчасним.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній праці

Аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій Наталії Максимівни Василюшиної дають змогу дійти висновку про наукову

Вх. 57.12/32
Віс 15.03.21

обґрунтованість і достовірність представлених результатів. Н. М. Василюшина аргументовано визначає мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, теоретичні положення, котрі становлять методологічну основу дисертаційної праці, розробляє поняттєво-категорійний апарат дослідження. Відповідно до визначеної мети і завдань дослідження дібрано сучасні методи дослідження, зокрема, теоретичні й емпіричні.

Запропонована гіпотеза, яка полягає в тому, що «крос-культурна освіта магістрів сфери туризму в закладах вищої освіти України буде більш ефективною й орієнтованою на процеси євроінтеграції, якщо на основі порівняльно-педагогічного аналізу досвіду Туреччини у підготовці фахівців сфери туризму та наукового обґрунтування можливості імплементації конструктивних ідей турецького досвіду розробити й упровадити мультимовну структурно-функціональну модель крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в закладах вищої освіти України» (с. 49-50), конкретизується в часткових гіпотезах, що надало авторці змогу розробити власну логіку дослідження.

Джерельна база, яка включає 1015 найменувань (україномовних – 683 та англomовних – 332), достатня для всебічного дослідження проблеми й свідчить про наукове сумління Н. М. Василюшиної. Авторка переконливо висвітлює теоретичні й методологічні засади досліджуваної проблеми, здійснивши цілісний аналіз організації крос-культурної освіти в Україні й Туреччині на основі системного, культурологічного, особистісно зорієнтованого, синергетичного й компетентнісного підходів. У роботі також виявлено не лише провідні тенденції розвитку крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в університетах України та Туреччини, а й компоненти структури крос-культурної освіти України.

Особлива уваги авторки була прикута виявленню й обґрунтуванню педагогічних умов ефективної організації крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні: тренінгові технології в підготовці майбутніх магістрів сфери туризму; використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх магістрів сфери туризму; застосування активних методів навчання в системі вищої освіти сфери туризму; шляхи забезпечення академічної мобільності майбутніх магістрів сфери туризму; формування професійної англomовної та франкомовної комунікативної компетентності майбутніх магістрів сфери туризму, застосування яких у навчальному процесі університетів сприятиме підвищенню ефективності крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні (с. 276-350).

До переваг дисертаційної праці Н. М. Василюшиної слід віднести розроблену професійну модель крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Туреччині, яка являє собою цілісну систему з функціонально значущими блоками, зокрема: нормативно-цільовий, організаційно-змістовий та методологічний (с. 379).

У розробленому дослідженні набули належного обґрунтування розроблені авторкою мультимовна структурно-функційна динамічна модель крос-культурної освіти магістрів сфери туризму України (с. 382) та методика крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму (с. 355-371).

Запропонована авторкою методика базується на виявлених та обґрунтованих педагогічних умовах, котрі створювалися на п'яти етапах.

Схвальної оцінки заслуговує визначення ключових понять дослідження, а саме: міжнародної освіти майбутніх магістрів сфери туризму, яку авторка розглядає, як «всі процеси формальної та неформальної освіти, скеровані на створення умов для крос-культурного навчання, що впливають на формування позицій і рис майбутніх фахівців, які необхідні для інтеракції між представниками різних культур з метою діалогового вирішення конфліктів у кроскультурному середовищі та полікультурному суспільстві» (с. 92); кроскультурної компетентності – як «інтегральної особистісної якості, що характеризується синтезом спеціальних знань (лінгвокультурологічних, соціокультурних, психологічних), умінь (вербальних, невербальних і комунікативних паравербальних), соціально-ціннісної поведінки згідно з іншомовними нормами та цінностями (володіння механізмами імітації, ідентифікації, стереотипізації, узагальнення) і ціннісних орієнтацій на іншомовну культуру (с. 117); крос-культурної освіти майбутнього магістра сфери туризму – як «багатоаспектний, цілеспрямований, соціально, педагогічно і професійно детермінований досвід становлення кваліфікованих, конкурентоздатних магістрів сфери туризму, що забезпечує розвиток професійної компетентності як сукупності фахових компетенцій та особистісних якостей, цінностей, які підтверджують здатність ефективно працювати у сфері туризму на рівні світових стандартів та готовність творчо розв'язувати завдання освітньо-професійної діяльності і постійно саморозвиватись, самовдосконалюватись, самореалізовуватись» (с. 119-120); іншомовної комунікативної компетентності майбутніх магістрів сфери туризму – як «інтегративної стійкої якості фахівця сфери туризму, що формується на етапі фахової підготовки із залученням інноваційно-педагогічних технологій, новітніх комунікативних методик, позааудиторних автентичних іншомовних заходів та в умовах подальшої професійної міжкультурної взаємодії» (с. 366) тощо.

Імпонує розроблена структура готовності студентів до кроскультурної взаємодії, котра визначається такими критеріями, як «продуктивна участь (кроскультурна компетентність), позитивна взаємодія (етнокультурна толерантність), сумісність з іншокультурним середовищем (здатність до культурної трансформації, адаптації), полісуб'єктна взаємодія (спілкування на тотожних суб'єктних позиціях)» (с. 117).

Виконане дослідження відрізняється широкою апробацією його результатів на науково-практичних заходах різного рівня, а саме: міжнародних та всеукраїнських.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність і новизна результатів здійсненого Н. М. Василюшиною дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю його основних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнювальних методів, адекватних меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження, оптимальною тривалістю дослідної роботи, об'єктивним аналізом здобутих

результатів. Практичне значення дослідження полягає в розробленні мультимовної «структурно-функціональної» динамічної моделі крос-культурної освіти магістрів сфери туризму України; методики крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму України; у розробленні й впровадженні в освітній процес закладів вищої освіти науково-методичних праць: «Англійська для сфери туризму», «Англійська у контексті»; «Методичні рекомендації щодо академічної мобільності студентів у закладах вищої освіти в сучасному просторі», «Переклад як міжкультурна комунікація: англійська ↔ українська мови», «Практикум для студентів денної форми навчання галузі знань 0302 «Міжнародні відносини»; в оновленні застосування активних методів навчання, характерними ознаками яких є побудова процесу навчання як серії взаємопов'язаних проблемних ситуацій; переважно групова робота студентів на парах; опора на студентський досвід при мінімальних тематичних знаннях; відкритість (незавершеність) навчання, тобто відсутність визначеного рішення; співробітництво різних рівнів (викладач-група, викладач-студент, студент-група, студент-студент); швидкий зворотній зв'язок; емоційне піднесення, розкутість та діалог.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та опублікованих працях

Основні положення і результати дослідження відображені в достатній кількості публікацій автора. Наукові здобутки, отримані під час розроблення наукової теми авторкою дослідження висвітлено у 81 науковій праці (з них – 66 одноосібних), зокрема: 1 колективна закордонна монографія, 2 навчальних посібники, 2 навчально-методичних практикуми, 1 методичні рекомендації, а також 77 публікацій, у тому числі 24 статті – у фахових наукових виданнях України і 9 статей – у закордонних та вітчизняних виданнях, серед яких 15 статей – у міжнародній наукометричній базі Copernicus; 2 статті – тематичні публікації, включені до наукометричної бази Web of Science; 2 статті – тематичні публікації, включені до наукометричної бази Scopus; 38 тез доповідей – у матеріалах круглого столу, молодіжного наукового форуму, інтернет-конференцій, всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій.

У структурі дисертаційної праці виділено вступ, п'ять розділів, висновки до них і загальні висновки, додатки, список використаних джерел.

У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, проаналізовано загальний стан розроблення проблеми крос-культурної освіти в науковій теорії і практиці, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, концепцію, гіпотезу, часткові гіпотези, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення, викладено інформацію щодо апробації й упровадження результатів дослідження.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади крос-культурної освіти в умовах євроінтеграційних процесів**», у якому авторка виконує перше й друге завдання порівняльно-педагогічного дослідження, визначено вектори соціально-економічної детермінованості розвитку крос-культурної освіти сфери туризму в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів;

розкрито сутність ключового поняття «крос-культурна освіта майбутніх магістрів сфери туризму», яке авторка розглядає як «багатоаспектний, цілеспрямований, соціально, педагогічно і професійно детермінований досвід становлення кваліфікованих, конкурентоздатних магістрів сфери туризму, що забезпечує розвиток професійної компетентності як сукупності фахових компетенцій та особистісних якостей, цінностей, які підтверджують здатність ефективно працювати у сфері туризму на рівні світових стандартів та готовність творчо розв'язувати завдання освітньо-професійної діяльності і постійно саморозвиватись, самовдосконалюватись, самореалізовуватись» (с. 119-120). Доведено, що здобуття крос-культурної освіти є «процесом цілеспрямованої соціалізації сучасного молодого фахівця сфери туризму, що в умовах глобалізації світу та інтернаціоналізації спрямований на опанування ним системою національних і загальнолюдських культурних цінностей, а також певних комунікативних умінь, що дозволяють членам різних етнічних, мовних або культурних спільнот здійснювати інтенсивну міжкультурну взаємодію, розуміти інші культури, толерантно ставитися до її носіїв» (с. 120)

Другий розділ «**Організаційно-змістові особливості крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні і Туреччині**», спрямований на здійснення аналізу змістово-структурних положень крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в університетах України і Туреччини; а також на виокремлення й опис компонентів крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму, розкриває змістово-технологічний контекст організації крос-культурної освіти в Україні та Туреччині. Дослідження структури крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в університетах Туреччини надає авторці змогу виявити наявність загальноосвітнього (фундаментального), спеціального (предметного), психолого-туристичного, культурологічного, науково-дослідницького та практичного туристичного компонентів. На основі аналізу змісту та структури професійної підготовки майбутніх магістрів сфери туризму в університетах Туреччини Н. М. Василичина виокремлює й обґрунтовує мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, крос-культурноповедінковий компоненти крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму України (с. 254-271).

У третьому розділі «**Інноваційні педагогічні умови ефективної організації крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні та Туреччини на етапах євроінтеграції**» авторка виявляє й обґрунтовує педагогічні умови успішної організації крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні (с. 276-350). Доведено, що реалізація комунікативного підходу у процесі вивчення іноземних мов сприяє формуванню іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь шляхом здійснення магістрами сфери туризму іншомовної мовленнєвої діяльності; а формування їхньої професійної іншомовної комунікативної компетентності відбувається через засвоєння ними термінологічного апарату сфери туристичного бізнесу, економіки й торгівлі іноземною мовою для академічних і професійних потреб; розвиток навичок усного (діалогічного й монологічного) мовлення, письма, функціонального читання, формування вмінь складання анотацій та реферування іншомовних текстів фахової тематики; поглиблення розуміння іншомовних соціокультурних реалій, знання й адекватне тлумачення різних

зразків мовної поведінки, уміння адекватно реагувати й діяти у професійних і побутових контекстах полікультурного середовища; оволодіння методикою та прийомами самоосвіти, розвиток навичок іншомовної діяльності.

У четвертому розділі «Імплементация позитивного туристичного досвіду Туреччини з крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в університетах України» Н. М. Василичина описує професійну модель крос-культурної освіти Туреччини, розробляє й обґрунтовує мультимовну структурно-функціональну модель крос-культурної освіти магістрів сфери туризму в Україні на основі порівняльно-педагогічного дослідження (с. 382), розроблює й обґрунтовує авторську методику крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму.

Доведено, що авторська методика крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму України, яка передбачає розвиток особистості студента, його мотивації до самоосвіти й саморозвитку, уміння бути гнучким у процесі професійної взаємодії, готовності до постійного зростання, соціальної та професійної мобільності, має ґрунтуватися на ідеях культурологічного, аксіологічного, особистісно зорієнтованого, синергетичного, діяльнісного й компетентнісного підходів.

Концептуально-стратегічна підсистема репрезентує вихідні методологічні та психолого-педагогічні положення крос-культурної освіти магістрів сфери туризму. До основних методологічних підходів віднесено структурно-функціональний; системно-діяльнісний; системно-генетичний; синергетичний (синергійний); системний; інтегративний; феноменологічний; компетентнісний; професіографічний; інноваційний та андрагогічний підходи (с. 383-384). Стрижнем організаційно-проектувальної підсистеми є структура кроскультурної освіти магістрів сфери туризму, яка включає мотиваційно-аксіологічний, пізнавальний, діяльнісний та рефлексивно-аналітичний компоненти (с. 385). Процесуально-технологічна підсистема включає розроблену авторкою методику крос-культурної освіти магістрів сфери туризму як «цілісного особистісного утворення, що поєднує професійно-комунікативні знання, систему комунікативних цінностей, потреб і мотивів особистості, які реалізуються в її професійній комунікативній діяльності» (с. 386).

П'ятий розділ «Перспективність використання турецького досвіду в євроінтеграційних умовах для вдосконалення крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні» забезпечив реалізацію завдання, яке полягало у виявленні проблем і перспектив розвитку крос-культурної освіти в Україні; проведенні порівняльного аналізу крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні та Туреччині та обґрунтуванні науково-методичних рекомендацій щодо використання конструктивних ідей турецького досвіду в умовах розбудови крос-культурної освіти для магістрів сфери туризму в Україні.

Висновки відповідають поставленим завданням і висвітлюють усі здобуті у процесі дослідження результати.

Список використаних джерел (1015 найменувань (україномовних – 683 та англійськомовних – 332) доводить, що зміст дисертації базується на ґрунтовному інформаційному пошуку в ракурсі визначеної проблеми.

У додатках до дисертації наведено зміст використаних дослідницьких методик, узагальнені результати експериментального дослідження, список публікацій здобувача та результати апробації дисертаційної праці тощо (с. 535-654).

Отже, беручи до уваги викладене вище вважаємо, що всі теоретичні положення та висновки дисертаційної праці є не лише достатньо обґрунтованими, а й співвіднесеними з практикою. Оцінюємо їх як новий важливий внесок у теорію і практику професійної освіти. Викладення теоретичного й емпіричного матеріалу відповідає темі дисертації, її об'єкту, предмету, меті та завданням. Дисертаційна праця чітко структурована, її зміст відображає хід виконання завдань дослідження, а представлені висновки свідчать про його цілісність і логічну завершеність, відповідають поставленим завданням.

Разом із тим, ґрунтовний аналіз матеріалів дисертаційної праці Наталії Максимівни Василюшиної надає змогу висловити деякі побажання й у певній мірі дискусійні зауваження:

1. На сторінці 51 дисертаційної праці у визначенні наукової новизни й теоретичного значення авторкою подано таке твердження: «... обґрунтовано концептуальні засади крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму», але зі змісту дисертаційної праці не зовсім зрозуміло, де й як авторкою визначено задекларовані концептуальні засади. Також постає питання, яким чином задекларовані в науковій новизні дослідження «концептуальні засади» співвідносяться з задекларованими в назві дисертаційної праці теоретичними й методичними засадами.

2. Авторкою задекларовано, що нею розроблено й експериментально перевірено мультимовну структурно-функціональну (доцільно використовувати термін «структурно-функційну» – відповідно до норм сучасної української мови) динамічну модель (с. 51). У завданні 6 (с. 47) визначено: «розробити та експериментально перевірити ефективність мультимовної структурно-функціональної моделі крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в закладах вищої освіти України в умовах євроінтеграції», а в змісті написано: «Проектування мультимовної структурно-функціональної моделі кроскультурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму України в умовах євроінтеграції» (с. 40) та «Експериментальна перевірка, стан і перспективи впровадження мультимовної структурно-функціональної моделі крос-культурної освіти ...» (с. 40). Доцільно було визначитися з назвою розробленої авторської моделі.

3. Назву розділу 1 авторка подає в такій редакції: «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КРОСКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ». По-перше, беручи до уваги назву роботи, де задекларовано теоретичні і методичні засади, постає питання про те, яким чином ці категорії співвідносяться. По-друге, навіть у разі прийняття назви розділу 1 у запропонованій редакції питання щодо включення підрозділів 1.1. та 1.4 до його змісту вважаємо контроверсійним, оскільки, на наше переконання, цей матеріал відбиває не теорію, а практику вивчення й дослідження проблеми. І тому, матеріал згаданих підрозділів 1.1 і 1.4,

відповідно до логіки розгортання викладу змісту дисертації, варто було включити до змісту розділу 4.

4. У роботі йдеться про обґрунтування інноваційних педагогічних умов ефективної організації крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні та Туреччині на етапах євроінтеграції. Проте, на нашу думку, не доцільно вживати атрибут «інноваційні», оскільки йдеться про авторські педагогічні умови, які обґрунтовуються вперше.

5. Об'єктом дослідження авторка визначає професійну підготовку фахівців сфери туризму в Україні та Туреччині (с. 46). Предметом дослідження – визначення теоретичних і методичних засад крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в закладах вищої освіти України та Туреччини в умовах євроінтеграції (с. 46). Виходячи з цього, виникає логічне питання, яким чином з об'єктом і предметом дослідження пов'язується зміст підрозділу 3.5 «Формування професійної англійської та французької комунікативної компетентності майбутніх магістрів сфери туризму».

6. У підрозділі 4.1 авторка презентує можливості реалізації авторської методики крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в закладах вищої освіти України в умовах євроінтеграції. Стосовно цього постають декілька питань. По перше, яким чином авторська методика співвідноситься з «мультимовною структурно-функціональною моделлю...». По-друге, що ж саме перевірялося під час експериментальної роботи: авторська методика чи авторська модель.

7. На наше переконання, дискусійним є питання: Чи доцільно було включати до тексту дисертаційної праці розділ 5, який авторка подає в редакції «ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТУРЕЦЬКОГО ДОСВІДУ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ». Матеріал, представлений у підрозділах 5.1 «Проблеми й перспективи розвитку крос-культурної освіти в Україні» та 5.2 «Порівняльний аналіз крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму в Україні та Туреччині», доцільно було б включити до змісту розділу 1. Разом із тим, матеріали підрозділу 5.3 доцільно було б представити окремим виданням, а не включати до основного тексту дисертаційної праці.

Проте, зроблені зауваження не зменшують наукового значення дисертаційної праці й не впливають на її позитивну оцінку. Рецензована дисертація є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У роботі отримано нові науково обґрунтовані результати, які дали змогу авторці здійснити комплексне вирішення важливого актуального наукового завдання з теорії і методики професійної освіти.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Структурна побудова та зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені

в авторефераті, належним чином розкрито й обґрунтовано в дисертаційній праці Н. М. Василюшиної.

Загальний висновок

Дисертаційна праця Василюшиної Наталії Максимівни «Теоретичні і методичні засади крос-культурної освіти майбутніх магістрів сфери туризму України та Туреччини в умовах євроінтеграційних процесів» за актуальністю, змістом, обсягом та повнотою викладення її основних результатів у публікаціях відповідає чинним вимогам, що висуваються до дисертацій, а саме пп. 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567 (зі змінами), а її авторка – Наталія Максимівна Василюшина – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
професор, завідувач відділу міжнародних
зв'язків та наукової співпраці
Інституту педагогіки НАПН України

Н. О. Арістова

Арістової Н.О.

Уд.-Видибаєву